

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.5036.2015.1

Číslo: 131/2017

Právní věta: I. Aby dostál požadavku péče řádného hospodáře, je jednatel společnosti s ručením omezeným povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí. II. Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu ex ante, tj. prizmatem skutečností, které jednatelem byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.10.2016

Spisová značka: 29 Cdo 5036/2015

Číslo rozhodnutí: 131

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Jednatel, Péče řádného hospodáře, Společnost s ručením omezeným

Předpisy: § 135 odst. 2 obch. zák.
§ 194 odst. 5 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. 6 Cmo 39/2015, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 4. 2. 2013, č. j. 79 Cm 18/2011-44, ve znění usnesení ze dne 11. 3. 2013, č. j. 79 Cm 18/2011-60, uložil žalovanému zaplatit žalobci do majetkové podstaty dlužnice D. stavebniny s. r. o. (dále též jen „dlužnice“) 1 872 951,59 Kč s příslušenstvím (výrok I.), zamítl návrh na zaplacení 1 229 228 Kč s příslušenstvím (výrok II.), rozhodl o poplatkové povinnosti žalovaného (výrok III.) a o nákladech řízení (výrok IV.).

2. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

[1] Dne 18. 2. 2008 uzavřela dlužnice, jednající žalovaným, s Pražskou správou nemovitostí, spol. s r. o., jako objednatelkou smlouvu o dílo (dále jen „první smlouva“), jejímž předmětem byla výstavba skladové a prodejní haly na pozemku objednatelky (dále jen „hala“). Dohodnutá úplata za zhotovení haly činila 4 550 000 Kč.

[2] Dne 30. 4. 2008 uzavřela dlužnice, jednající žalovaným, se společností K., s. r. o., jako zhotovitelkou (dále jen „subdodavatelka“) smlouvu o dílo (dále jen „druhá smlouva“), jejímž předmětem byla výstavba haly vyjma provedení interiérových prací (dále jen „hala bez interiérových prací“). Dohodnutá úplata za výstavbu haly bez interiérových prací činila 4 550 000 Kč.

[3] Z majetku dlužnice byly na provedení interiérových prací vynaloženy prostředky ve výši 1 872 951,59 Kč.

3. Soud prvního stupně konstatoval, že vynaložil-li žalovaný z majetku dlužnice prostředky na interiérové práce, aniž měl návratnost takto vynaložených prostředků zajištěnou, nejednal při výkonu své funkce s péčí řádného hospodáře, a tím způsobil dlužnici škodu ve výši takto vynaložených prostředků.

4. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem změnil výrok I., III. a IV. rozsudku soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl, žalovanému neuložil povinnost zaplatit soudní poplatek (první výrok), a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

5. Odvolací soud doplnil dokazování a vyšel (také) z toho, že:

[1] Dne 6. 6. 2007 dlužnice uzavřela s Pražskou správou nemovitostí, spol. s r. o. (jako pronajímatelkou) smlouvu o nájmu (dále jen „nájemní smlouva“) pozemků a (po její dostavbě i) haly. Nájem byl sjednán na dobu od 15. 6. 2007 do 30. 4. 2017, nájemné činilo měsíčně 30 000 Kč; po dostavbě haly, nejpozději od 1. 1. 2009, pak 125 000 Kč.

[2] Dne 11. 6. 2007 uzavřel žalovaný s dlužnicí smlouvu o půjčce, v níž se zavázal poskytnout dlužnici 2 000 000 Kč (dále jen „smlouva o půjčce“).

[3] Dlužnice se zavázala vystavět halu do 31. 12. 2008.

[4] Subdodavatelka se zavázala vystavět halu bez interiérových prací do 30. 9. 2008.

[5] Nájem byl ukončen dohodou ze dne 19. 5. 2009.

6. Na takto ustaveném skutkovém základě dospěl odvolací soud k závěru, že žalovaný nejednal v rozporu s péčí řádného hospodáře, neboť mu „nelze vytýkat, že v roce 2007 (...) neodhadl vypuknutí rozsáhlé krize v roce 2008, jež následně v plné míře dolehla na hospodářské odvětví, v němž D. stavebniny s. r. o. podnikala“. Příčinou podnikatelského neúspěchu dlužnice tedy nebyl způsob řízení a rozhodování žalovaného, nýbrž pokles poptávky, který ve značném rozsahu ovlivnil „vývoj celosvětového hospodářského cyklu poznamenaného finanční a hypoteční krizí z roku 2008“.

7. K námitce žalobce, podle níž finanční situace dlužnice již v okamžiku uzavření první smlouvy nedovolovala provedení investice spočívající v závazku vystavět halu, odvolací soud uvedl, že pokles příjmů, k němuž došlo v roce 2007, byl „nesporně zapříčiněn skutečností, že společnost D. stavebniny s. r. o. dostala výpověď z nájmu z předchozích podnikatelských prostor, a chtěla-li setrvat v daném podnikatelském prostředí, jiná možnost, než získat nové podnikatelské prostory, jí nezbývala“.

8. Porušení péče řádného hospodáře nelze podle názoru odvolacího soudu dovozovat ani ze skutečnosti, že žalovaný jménem dlužnice uzavřel první a druhou smlouvu, aniž by z celé transakce pro dlužnici vyplýval zisk, a to proto, že rozdíl mezi úplatou za výstavbu haly, jak byla určena v první a druhé smlouvě, je dán tím, že se subdodavatelka zavázala vystavět halu za pouhých pět měsíců (oproti deseti měsícům, které měla na výstavbu haly dlužnice).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, opíraje jeho přípustnost o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. a navrhuje, aby byl rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc byla odvolacímu soudu vrácena k dalšímu řízení.

10. Dovolatel má za to, že napadený rozsudek závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny (§ 237 o. s. ř.), a sice, zda je v rozporu s péčí řádného hospodáře:

[1] zaváže-li jednatel společnost s ručením omezeným ke zhotovení díla, je-li úplata za zhotovení díla shodná s tím, co má společnost plnit subdodavateli za zhotovení části téhož díla,

[2] rozhodne-li jednatel společnosti s ručením omezeným o investici za situace, kdy je objem vynaložených prostředků nepřiměřeně vysoký „vzhledem k hospodářské situaci společnosti“ a nelze-li vzhledem k okolnostem očekávat budoucí navrácení investovaných prostředků,

[3] je-li jednatel „upadnuvší“ společnosti s ručením omezeným „v blízké časové souslednosti s prohlášením úpadku“ ve funkci prokuristy konkurenční společnosti, jejíž majetková struktura je zastřena a která své obchodní aktivity přesídílí do prostor vybudovaných v podstatné míře z majetku dlužnice, jakož i otázky procesního práva, a sice zda je soud oprávněn „dovodit kauzální nexus“ mezi poklesem tržeb společnosti a celosvětovou hospodářskou recesí, aniž by si k tomu vyžádal znalecký posudek (tj. zda je pro posouzení této otázky třeba odborných znalostí ve smyslu § 127 odst. 1 o. s. ř.).

11. Dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že při posuzování toho, zda žalovaný jednal s péčí řádného hospodáře, řešil „zcela nedostatečně“, zda hospodářské výsledky společnosti dovozovaly přijetí investičního rozhodnutí, na jehož základě došlo k výstavbě haly. Finanční stav dlužnice podle žalobce neumožňoval další investice, což žalovanému při vynaložení příslušné péče muselo (či přinejmenším mělo) být známo. Toto své tvrzení označuje dovolatel za „naprosto stěžejní“, z čehož dovozuje, že nevěnoval-li mu odvolací soud pozornost, zatížil své rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti.

12. Dovolatel brojí také proti tomu, že odvolací soud při úvahách o tom, zda žalovaný při uzavírání první a druhé smlouvy jednal s péčí řádného hospodáře, opomněl zohlednit, že předmětem druhé smlouvy sice byl závazek subdodavatelky směřující k výstavbě haly, avšak bez interiérových prací. Vzhledem ke sníženému rozsahu prací je podle dovolatele logické, že subdodavatelka provedla výstavbu v kratším časovém úseku.

13. Dovolatel dále uvádí, že odvolací soud přecenil význam smlouvy o půjčce, neboť nevzal v úvahu, že půjčka je svým charakterem vnější zdroj financování, tedy že dlužnice byla povinna žalovanému poskytnuté finanční prostředky „v relativně blízké budoucnosti“ vrátit. Poskytnutím půjčky tedy nemohla být vyřešena špatná finanční situace dlužnice.

14. Zavádějící je také tvrzení, podle něhož byl pokles příjmu dlužnice nesporně zapříčiněn tím, že došlo k výpovědi nájemní smlouvy k dříve užívaným prostorům. Z tohoto konstatování totiž není

jasné, zda mělo jít o pokles příjmu, který se měl stát motivem pro závazek k výstavbě haly, či zda dlužnice realizovala nižší příjmy teprve v průběhu, resp. po výstavbě haly. Vycházel-li však odvolací soud z první varianty, nemá přijetí takového názoru oporu v provedeném dokazování.

15. Dovolatel napadá i tvrzení, podle něhož žalovanému nelze vytýkat, že v roce 2007 nepočítal s rozsáhlou krizí z roku 2008. Tento závěr odvolacího soudu není podle dovolatele nijak podložen, neboť soudu nepřísluší samostatně posuzovat skutečnosti, k jejichž posouzení je třeba odborných znalostí z oboru ekonomie.

16. Předmětem dovolacích námitek je konečně také to, že se odvolací soud nezabýval dovolatelem tvrzeným porušením loajality, jehož se měl žalovaný dopustit tím, že v době prohlášení úpadku dlužnice působil jako prokurista konkurenční společnosti, jejíž majetková struktura byla zastřena a která své obchodní aktivity následně přesunula do haly.

17. Žalovaný se ve vyjádření k dovolání ztotožňuje se závěry odvolacího soudu a dodává, že dlužnice měla nést část nákladů na výstavbu haly jako svoji počáteční investici. Podle jeho názoru hospodářské výsledky dlužnice odůvodňovaly závěr o návratnosti nákladů vynaložených na výstavbu haly a pozdější neúspěch podnikání dlužnice byl přivozen pouze hospodářskou krizí. Ohledně smlouvy o půjčce žalovaný uvádí, že prokazuje jeho loajalitu, neboť věřil v úspěch podnikatelského záměru a „nebál se pro tento záměr použít i svoje vlastní peníze“. Žalovaný dále konstatuje, že „hospodářská krize je jev všeobecně známý a o těchto skutečnostech není zapotřebí vypracovávat znalecké posudky“.

18. K námitce, kterou dovolatel brojí proti tomu, že se odvolací soud nezabýval porušením povinnosti loajality, kterého se měl dopustit tím, že působil jako prokurista konkurenční společnosti, žalovaný uvádí, že tato skutečnost „sama o sobě o porušení povinnosti péče řádného hospodáře v žádném případě nesvědčí“.

III.

Přípustnost dovolání

19. Dovolání je přípustné, neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky výkladu § 135 odst. 2 ve spojení s § 194 odst. 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), respektive výkladu pojmu péče řádného hospodáře, při jejímž řešení se odvolací soud zčásti odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu a zčásti (v souvislostech popsanych v dovolání) jde o otázku v rozhodování odvolacího soudu dosud neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

20. Dovolání je i důvodné.

21. Pro další úvahy Nejvyššího soudu je rozhodné ustanovení § 135 obch. zák. ve znění zákona č. 370/2000 Sb. a ustanovení § 194 obch. zák. ve znění zákona č. 88/2003 Sb.

22. Podle § 194 odst. 5 věty první obch. zák. jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu.

23. Z § 135 odst. 2 obch. zák. se podává, že ustanovení § 194 odst. 2 věty první až páté, odst. 4 až 7 a § 196a obch. zák. se použijí obdobně i na jednatele společnosti s ručením omezeným.

24. Již v rozsudku ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2363/2011](#), uveřejněném pod č. 75/2013 Sb. roz.

obč., Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož člen představenstva odpovídá za řádný (v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře jsou) výkon funkce – nikoliv za výsledek své činnosti. Tento závěr se – ve vztahu k jednatelem – plně prosadí i v poměrech společnosti s ručením omezeným (viz například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2869/2011](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. [29 Cdo 663/2013](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. [29 Cdo 935/2012](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. [29 Cdo 3915/2012](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. [23 Cdo 4106/2013](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. [29 Cdo 662/2013](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. [29 Cdo 3860/2015](#), které jsou veřejnosti přístupné – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná po 1. lednu 2001 – na webových stránkách tohoto soudu).

25. Pro posouzení, zda rozhodnutí, která jednatel společnosti s ručením omezeným přijal při výkonu své funkce, byla učiněna v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře, tak není významné, k jakým následkům taková rozhodnutí vedla (jakkoli by byly pro společnost negativní). I kdyby se očekávaný výsledek činnosti jednatele nedostavil, nebylo by z toho možné vyvozovat, že jednatel postupoval protiprávně. Teprve je-li zjištěno, že jednatel společnosti s ručením omezeným nevynaložil úsilí odpovídající hlediskům péče řádného hospodáře, lze zvažovat, zda je povinen společnosti nahradit újmu vzniklou v důsledku takového jednání.

26. Aby dostal požadavku péče řádného hospodáře, je jednatel společnosti s ručením omezeným povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí (k tomu v zahraniční rozhodovací praxi obdobně například usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07, odst. 11, či rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. II ZR 86/11, odst. 30, které jsou veřejnosti přístupné na webových stránkách německého Spolkového soudního dvora www.bundesgerichtshof.de). Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu ex ante, tj. prizmatem skutečností, které jednatelem byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil [srov. obdobně například OETKER, H. § 43 in HENSSLER, M., STROHN, L. a kol. Gesellschaftsrecht. 3. vyd. München: C. H. Beck, 2016, marg. č. 27-28; či HAAS, U., ZIEMONS, H. § 43 in MICHALSKI, L. a kol. Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz). 2. vyd. C. H. Beck, 2010, marg. č. 69].

27. Přestože nelze pochybovat o tom, že jednatel musí mít již při úvahách, zda určitý investiční záměr uskutečnit, zcela konkrétní a reálnou představu o financování či návratnosti zvažované investice (standard péče řádného hospodáře přitom zahrnuje i povinnost být informován o průběžných výsledcích hospodaření obchodní korporace – srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2006, sp. zn. [5 Tdo 1152/2006](#)), nelze rozhodnutí jednatele posuzovat podle skutečností, které se udály či vyšly najevo teprve ex post, tj. poté, kdy bylo přezkoumávané podnikatelské rozhodnutí učiněno.

28. Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že posuzoval-li odvolací soud při posuzování péče žalovaného následky, k nimž jeho jednání (ne)vedlo, dovozoval tím jeho možnou odpovědnost za výsledek výkonu funkce jednatele; v tomto směru se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, neboť nerespektoval, že jednatel společnosti s ručením omezeným může být odpovědný pouze za řádný výkon své funkce.

29. Nezkoumal-li zároveň odvolací soud, zda žalovaný při zpochybňovaném podnikatelském rozhodování vynaložil příslušné úsilí (zejména zda jednal při uzavírání první a druhé smlouvy s

potřebnými znalostmi, resp. informovaně, a zda měl zcela konkrétní a reálnou představu o financování či návratnosti výstavby haly), je jeho právní posouzení věci neúplné, a tudíž i nesprávné.

30. Jelikož právní posouzení otázky péče řádného hospodáře odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se zabýval dalšími námitkami dovolatele, rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

31. V další fázi řízení se bude odvolací soud zabývat posouzením toho, zda žalovaný při uzavírání první a druhé smlouvy jednal s péčí řádného hospodáře (tj. zejména zda si před přijetím rozhodnutí, na jehož základě došlo k výstavbě haly, opatřil potřebné informace a zda pečlivě zvážil možné výhody i nevýhody uvažovaného rozhodnutí). Nepřehlédne přitom, že důkazní břemeno o tom, že jednal s péčí řádného hospodáře, tíží žalovaného (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2012, sp. zn. [29 Cdo 3542/2011](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. [29 Cdo 957/2014](#), či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. [29 Cdo 440/2013](#)).